

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.07.2006, sp. zn. 30 Cdo 2193/2005, ECLI:CZ:NS:2006:30.CDO.2193.2005.1

Číslo: 87/2011

Právní věta: Byl-li návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí podle smlouvy o vypořádání společného jmění manželů podán po uplynutí tří let od jeho zániku, aniž bylo vedeno řízení u soudu o jeho vypořádání, platí, že nemovitosti jsou v podílovém spoluvlastnictví.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.07.2006

Spisová značka: 30 Cdo 2193/2005

Číslo rozhodnutí: 87

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Podílové spoluvlastnictví, Společné jmění manželů, Vklad do katastru nemovitostí

Předpisy: § 150 odst. 4 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal vydání rozsudku, kterým by soud nahradil rozhodnutí Katastrálního úřadu pro M. kraj, Katastrální pracoviště ve F. ze dne 27. 2. 2004 tak, aby byl povolen vklad vlastnického práva na základě dohody uzavřené mezi žalobcem a účastnicí H. M. dne 10. 8. 2000. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že uzavřel se svou bývalou manželkou, účastnicí řízení H. M., dne 10. 8. 2000 smlouvu upravující pro dobu po rozvodu manželství vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práva a povinnosti společného bydlení a vyživovací povinnost mezi manžely. V této smlouvě bylo mimo jiné ujednáno, že žalobce ze společného jmění manželů přebírá do svého výlučného vlastnictví 1/6 obytného domu č. p. 2333 na pozemku parcela č. 1860/1, zastavěná plocha, zapsaného v katastru nemovitostí pro katastrální území F. Po předložení uvedené smlouvy bylo manželství účastníků pravomocně rozvedeno ke dni 15. 1. 2001. Žalobce podal dne 18. 2. 2004 u shora označeného katastrálního úřadu návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí podle této smlouvy. Návrh byl však dotčeným rozhodnutím zamítnut s odůvodněním, že byl podán po uplynutí tříleté zákonné lhůty pro vypořádání společného jmění manželů. Dle názoru žalobce je rozhodující, že předmětnou smlouvu uzavřel do tří let od zániku manželství jeho rozvodem v souladu s ustanovením § 150 odst. 4 obč. zák. Pro podání návrhu na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí platné právo totiž nestanoví žádnou lhůtu, proto jej mohl podat i po uplynutí tří let od rozvodu manželství.

K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 1. 7. 2004 žalobu, aby byl povolen vklad vlastnického práva na základě dohody uzavřené mezi žalobcem a účastnicí H. M. dne 10. 8. 2000 zamítl (výrok I.) a současně nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.). Soud prvního

stupně vycházel ze zjištění, že žalobce podal předmětný návrh na vklad vlastnického práva u katastrálního úřadu dne 19. 2. 2004. Podle obsahu uvedené smlouvy ze dne 10. 8. 2000 s ověřenými podpisy obou účastníků měl žalobce pod bodem 2 smlouvy přebrat ze společného jmění manželů do svého vlastnictví 1/6 shora označených nemovitostí. Po předložení této smlouvy bylo manželství účastníků pravomocně rozvedeno ke dni 15. 1. 2001, na základě rozsudku Okresního soudu ve Frýdku - Místku ze dne 15. 8. 2000, podle ustanovení § 24a zák. o rod. Dle výpisu z listu vlastnictví č. 2882 z katastru nemovitostí pro katastrální území F., vyhotoveného ke dni 19. 4. 2004, svědčilo účastníkům k 1/6 shora označených nemovitostí právo společného jmění manželů. Z uvedených skutkových závěrů soud prvního stupně dovodil, že pokud byla předmětem vypořádání společného jmění manželů podle smlouvy ze dne 10. 8. 2000 nemovitost, musí být splněny předpoklady uvedené v ustanovení § 150 obč. zák., které je zapotřebí považovat za zvláštní úpravu. Ve smyslu citovaného ustanovení k vypořádání společného jmění manželů, do kterého náleží i nemovitost, dochází ohledně této nemovitosti až dnem, ke kterému vznikají právní účinky vkladu do katastru nemovitostí, tedy věcně právní účinky smlouvy (§ 150 odst. 1 obč. zák.). Proto také nejpozději posledním dnem tříleté lhůty určené pro vypořádání společného jmění manželů (§ 150 odst. 4 obč. zák.) musí být podán návrh na vklad do katastru nemovitostí. Není-li tomu tak, nenastaly věcně právní účinky již uzavřené smlouvy ohledně vypořádání této nemovitosti, tedy nedošlo k vypořádání společného jmění dohodou, nýbrž k vypořádání podle zákonné domněnky podle ustanovení § 150 odst. 4 obč. zák.

K odvolání žalobce V r c h n í s o u d v Olomouci rozsudkem ze dne 27. 4. 2005 rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé potvrdil ve správném znění, že žaloba, aby soud nahradil svým rozsudkem rozhodnutí Katastrálního úřadu pro M. kraj, Katastrální pracoviště ve F. ze dne 27. 2. 2004 tak, aby byl povolen vklad vlastnického práva na základě dohody uzavřené mezi žalobcem a další účastnicí řízení, se zamítá (výrok I.), a současně nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.). Z odůvodnění potvrzujícího rozsudku vyplývá, že odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, a z nich vyvozenými právními závěry.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Jeho přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., jako dovolací důvod uplatňuje nesprávné právní posouzení věci. Za otázku zásadního právního významu považuje, „zda-li musí být dohody o vypořádání společného jmění uzavřené na základě § 24 odst. 1 písm. a) zák. o rod. podány u příslušného katastrálního úřadu do tří let po zániku společného jmění manželů.“ Dovolatel namítá, že úvahy soudů obou stupňů mají oporu ve stanovisku Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. [Cpjn 38/98](#), i v judikatuře Ústavního soudu (nález sp. zn. I ÚS 412/2000), ale nemohou platit pro dohody o vypořádání společného jmění uzavřené na základě § 24 odst. 1 písm. a) zák. o rod., které tvořily předpoklad pro rozvod manželství. Jinak by to vedlo k závěru, že není-li do 3 let od zániku manželství podán návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, bude manželství rozvedeno na základě předložené smlouvy, která ale nikdy nenabude účinku. To má za následek, že soud rozvede manželství v rozporu s úmyslem zákonodárce, vysloveným v § 24a zák. o rod., že manželství bude rozvedeno pouze za vyjasněných a vypořádaných spoluvlastnických vztahů. Dovolatel dále dovozuje, že uvedenou judikaturu nelze aplikovat i z důvodu, že předložení dohody o vypořádání soudu v rámci rozvodového řízení se svou povahou blíží podání návrhu na vypořádání společného jmění manželů rozhodnutím soudu tak, jak je uvedeno v § 150 odst. 4 obč. zák., když konkrétní dohoda o vypořádání dovolatele a další účastnice řízení byla předložena soudu a Okresní soud ve Frýdku - Místku výslovně konstatoval, že „podmínky stanovené v § 150 a násl. obč. zák. pro vypořádání společného jmění manželů jsou splněny.“

V opačném případě by právní řád připustil situaci, když v rámci vypořádání společného jmění manželů další účastník řízení obdržel vedle veškeré nasporené finanční hotovosti část movitých věcí, a nyní by mu připadl i podíl na nemovitosti ve výši jedné poloviny. Takový stav dle právního názoru dovolatele ale není spravedlivý. Dovolatel uzavírá, že na dohody o vypořádání uzavřené před

rozvodem manželství, se vztahuje nález Ústavního soudu č. IV ÚS 201/96, na základě kterého lze návrh na vklad vlastnického práva podat v časově neomezené lhůtě. Navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Při posuzování tohoto dovolání vycházel dovolací soud z ustanovení části první Čl. II, bodu 3 zákona č. 59/2005 Sb., jímž byl změněn občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.), podle něhož dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 3. 2005.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval přípustností dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Dovolání tedy může být podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek. Dovolatel je proto oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu, jen z důvodu uvedeného v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. a je-li dovolání přípustné, též z důvodu uvedeného v ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněným dovolacím důvodem (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Přitom vychází z toho, jak jej odvolatel obsahově vymezil (§ 41 odst. 2 o. s. ř.). Z toho mimo jiné vyplývá, že dovolací soud může při zkoumání správnosti názoru odvolacího soudu řešit jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil. Tímto dovolacím důvodem vymezené právní otázky současně musí mít zásadní význam a musí být pro rozhodnutí věci určující; za otázku určující přitom nelze považovat otázku, jejíž posouzení samo o sobě nemá na konečné rozhodnutí soudu o věci samé žádný vliv.

Žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci samé potvrzen. Protože dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. není v této věci přípustné (ve věci nebylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího

soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil), může být přípustnost dovolání v této věci založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Obsah dovolání opravňuje závěr, že žalobce uplatnil z hlediska uvedených podmínek přípustnosti jako relevantní dovolací důvod nesprávné právní posouzení věci dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Vzhledem k obsahu a při vázanosti uplatněným dovolacím důvodem žalobce v dovolání nastoluje právní otázku, zda do tří let od zániku společného jmění manželů musí být podán návrh na vklad vlastnického nebo jiného věcného práva podle smlouvy o vypořádání vzájemných majetkových vztahů uzavřené podle ustanovení § 24a zák. o rod., jejímž předmětem je i vypořádání společného jmění manželů k nemovitosti.

Protože jde o otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud řešena nebyla, přičemž její posouzení se promítá nejen do výsledku konkrétního řízení, ale významově zasahuje do širšího kontextu soudní praxe, je rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zásadně právně významné; dovolání je tudíž přípustné. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihledne též k případným vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a), b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že vady uvedené v ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. nebyly dovoláním vytýkány a z obsahu spisu se nepodávají, je předmětem přezkumu pouze tato dovoláním vymezená právní otázka.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 24a odst. 1 písm. a) zák. o rod. soud nezjišťuje příčiny rozvratu a manželství rozvede, jsou-li předloženy písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy účastníků upravující pro dobu po tomto rozvodu vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práva a povinnosti společného bydlení a případnou vyživovací povinnost.

Podle ustanovení § 150 odst. 1 obč. zák. dohoda o vypořádání společného jmění manželů musí mít písemnou formu. Jestliže do společného jmění manželů náleží též nemovitost, nabývá dohoda účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.

Podle ustanovení § 150 odst. 4 obč. zák. nedošlo-li do tří let od zániku společného jmění manželů k jeho vypořádání dohodou nebo nebyl-li do tří let od jeho zániku podán návrh na jeho vypořádání rozhodnutím soudu, platí ohledně movitých věcí, že se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci ze společného jmění manželů pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. O ostatních movitých věcech a o nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou spoluvlastníků jsou stejné; totéž platí přiměřeně o ostatních majetkových právech, pohledávkách a závazcích manželům společných.

Z hlediska skutkového účastníci řízení uzavřeli dne 10. 8. 2000 smlouvu upravující pro dobu po rozvodu manželství vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práva a povinnosti společného bydlení a vyživovací povinnost mezi manžely. V této smlouvě bylo mimo jiné ujednáno, že žalobce ze společného jmění manželů přebírá do svého výlučného vlastnictví 1/6 ve smlouvě blíže označených nemovitostí. Po předložení této smlouvy s úředně ověřenými podpisy soudu bylo manželství účastníků pravomocně rozvedeno ke dni 15. 1. 2001 podle ustanovení § 24a zák. o rod. Podle údajů zjištěných z katastru nemovitostí svědčilo účastníkům k 1/6 označených nemovitostí právo společného jmění manželů. Dne 19. 2. 2004 žalobce podal u příslušného katastrálního úřadu návrh na vklad vlastnického práva podle předmětné smlouvy, který byl zamítnut s odůvodněním, že byl podán po uplynutí tříleté zákonné lhůty pro vypořádání společného jmění manželů.

Otázka povahy smlouvy o vypořádání vzájemných majetkových vztahů uzavřené podle ustanovení § 24a zák. o rod. byla již v judikatuře Nejvyššího soudu řešena (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2001, sp. zn. [30 Cdo 257/2001](#), uveřejněný v časopise Právní rozhledy, číslo sešitu 11, ročník 2001). Zákon o rodině ustanovením § 24a upravuje rozvod manželství způsobem sledujícím nekonzfliktní uspořádání rozhodujících vzájemných vztahů mezi manžely po rozvodu.

V oblasti vztahů majetkových požaduje (a tedy dovoluje) jejich smluvní uspořádání ještě před rozvodem manželství a připouští vypořádání i jiného majetku než ve společném jmění a podle jiných hledisek než ve smyslu zásad § 149 odst. 2 obč. zák., aniž by tím zasahoval do zákonné úpravy podle § 149 odst. 1, 2, 3 a § 150 obč. zák. o vypořádání společného jmění manželů zaniklého po rozvodu ve smyslu § 24 zák. o rod. Uvažováno v těchto souvislostech, je smlouva o vypořádání vzájemných majetkových vztahů institutem zákona o rodině (§ 24a odst. 1 zák. o rod.) s dopadem do majetkových poměrů manželů po rozvodu, zvláště zejména potud, že na rozdíl od vypořádání zaniklého společného jmění manželů předpokládá její uzavření před rozvodem, manželům dovoluje, aby v jejím rámci upravili do budoucna vzájemné majetkové vztahy v jiném rozsahu než vymezeném společným jměním manželů (§ 143 a násl. obč. zák.), přičemž předložení této smlouvy v písemné formě s ověřenými podpisy účastníků je jedním z předpokladů rozvodu podle § 24a zák. o rod. Ve vztahu k předložené smlouvě se soud omezí na její konstatování, aniž by posuzoval její věcnou správnost. Smlouva platí pouze v případech rozvodu, o kterém bylo rozhodnuto podle § 24a zák. o rod., neboť jen ve spojení s tímto způsobem rozvodu založeném na dohodě manželů je zákonem dovolena.

Uvedené vymezení je rozhodující i pro závěr, že na smlouvu o vypořádání vzájemných majetkových vztahů uzavřenou podle ustanovení § 24a odst.1 zák. o rod., v části týkající se vypořádání společného jmění manželů je nutno aplikovat ustanovení § 150 odst. 4 obč. zák. Z toho, co bylo uvedeno, totiž vyplývá, že smlouva o vypořádání vzájemných majetkových vztahů uzavřená podle ustanovení § 24a odst.1 zák. o rod. je sice zvláštním institutem ve vztahu k ustanovením § 149 a § 150 obč. zák., pojmově ovšem nevyklučuje dohodu o vypořádání společného jmění manželů. Ta má povahu jen jiného typu smlouvy, než který je upraven v ustanovení § 150 obč. zák. Posuzováno z hlediska vymezených odlišných znaků dohody o vypořádání společného jmění manželů, uzavřené v rámci smlouvy o vypořádání vzájemných majetkových vztahů podle ustanovení § 24a odst.1 zák. o rod., nelze výkladem ustanovení § 150 odst. 4 obč. zák. dovodit, že by se nevztahovalo i na tento smluvní institut. Ve smyslu tohoto závěru je zřejmé, že rovněž pro projednávanou věc lze uplatnit stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. [Cpjn 38/98](#), uveřejněné pod číslem 44, ročník 2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 8. 2000, sp. zn. I ÚS 412/2000, uveřejněné ve Sb. n. u. US, Svazek č. 19, Usnesení č. 29, str. 279. Byl-li tedy návrh na vklad vlastnického nebo jiného věcného práva do katastru nemovitostí podle smlouvy o vypořádání vzájemných majetkových vztahů, uzavřené podle ustanovení § 24a zák. o rod., jejímž předmětem je i vypořádání společného jmění manželů k nemovitosti, podán po uplynutí tří let od zániku společného jmění manželů, nelze vklad povolit (§ 5 odst. 1 písm. e/ zákona č. 265/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Nález Ústavního soudu sp. zn. [IV. ÚS 201/96](#) (Sb. n. u. US, Svazek č. 6, Nález č. 96, str. 197), na který odkazuje dovolatel, naopak nelze v posuzované věci použít, byť závěr z tohoto nálezu, že návrh na vklad do katastru nemovitostí je možno podat v časově neomezené lhůtě, má obecnou platnost. V případě, kdy zákon stanoví lhůtu pro vypořádání, má přednost zvláštní úprava. Ustanovení § 150 odst. 4 obč. zák. vyžaduje, aby v tříleté lhůtě bylo provedeno vypořádání společného jmění manželů, nikoliv, aby v této lhůtě byla toliko uzavřena dohoda o vypořádání. Došlo-li k vypořádání dohodou, jejímž předmětem je nemovitost evidovaná v katastru nemovitostí, váže zákon věcně právní účinky této dohody (vznik, změnu a zánik vlastnických a jiných věcných práv) ohledně vypořádání této nemovitosti ke vkladu práv do katastru nemovitostí (srov. § 1 a § 2 zákona č. 265/1992 Sb., obdobně § 133 odst. 2 obč. zák. a § 150 odst. 1 obč. zák.). Nestačí tudíž, aby byla uzavřena dohoda o vypořádání, jak dovozuje dovolatel.

Nejvyšší soud proto dovolání žalobců jako nedůvodné z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.